

Philea

Philanthropy
Europe
Association

“Restore trust and democracy through philanthropy.”

Na verkiezingen wacht Europese filantropiesector complexe uitdagingen

Door: Suzette de Boer

13-06-2024

Buitenland Interview

GENT - De Belgische Delphine Moralis voert sinds 2020 als CEO van de Philanthropy Europe Association de Europese filantropiesector aan. Er zijn grote uitdagingen voor de sector in een tijd van opkomend radicaal rechts, een laag publiek vertrouwen in instituties, erosie van democratische waarden en de luide roep om klimaatactie en sociale rechtvaardigheid. Moralis: ‘We mogen de democratische fundamenten waar onze sector op berust zeker niet als vanzelfsprekend beschouwen.’

U zei bij uw aantreden: 'We leven in uitdagende tijden en filantropie, met al haar diversiteit en kracht, heeft een vitale rol te spelen.' Drie-en-een-half jaar later zijn er heel wat uitdagingen bijgekomen, waaronder ook oorlogen. Welke grote maatschappelijke uitdagingen ziet u nu?

'Toen we Philea lanceerden, hebben we de leden gevraagd wat de grootste problemen zijn waar filantropie zich de komende decennia om moet bekommeren. Zij gaven aan dat dat de thema's democratie, klimaat en ongelijkheid zijn. Dit wordt ook gestaafd door de recente ontwikkelingen en feiten. Oorlogen staan daar absoluut niet los van. De uitdagingen zijn complexer en urgenter geworden. Daarin zit spanning, omdat urgentie en complexiteit moeilijk samengaan.'

'Een van de uitdagingen waar we voor staan is de erosie van democratische waarden - toen ik aantrad had ik in alle eerlijkheid niet zo sterk aanvoeld dat dit zo snel een uitdaging zou worden, hoewel de democratie en *civic power*, volgens onderzoek van bijvoorbeeld IDEA (International Institute for Democracy and Electoral Assistance) de facto eigenlijk al voor het zeventiende jaar op rij in Europa is afgenomen, fragieler is geworden.'

'En we zien uiteraard dat er polarisatie is en een toenemend wantrouwen in instituties. Dit maakt het moeilijker om de dialoog met elkaar aan te gaan en - over de gepolariseerde groepen heen - oplossingen te vinden voor de uitdagingen waar we voor staan.'

'Een andere uitdaging is uiteraard het klimaat. De afgelopen vier jaar waren volgens de Verenigde Naties consequent de warmste *on record*. Afgezien van de klimaatcrisis zelf zijn er nu ook al veel gevolgen voelbaar, zoals toenemende internationale spanningen, massamigratie, et cetera. Dus daar komt heel veel bij kijken.'

'Een derde cluster van problemen betreft de toenemende ongelijkheid. De laatste decennia neemt de ongelijkheid tussen landen misschien enigszins af, maar binnen landen neemt de ongelijkheid juist toe. Daar heeft de pandemie ook aan bijgedragen, omdat toen bepaalde groepen voorop gingen lopen en anderen zijn achtergebleven. Binnen Europa neemt de ongelijkheid toe; zo zie je bijvoorbeeld dat de meest vermogende 10% Europeanen twee keer zoveel bezit als de minst vermogende 50%. En dan is Europa nog het continent met de minste ongelijkheid ter wereld. Deze clusters van problemen, ook wel "polycrisis" of "metacrisis" genoemd, vergen veel creativiteit, geduld en vertrouwen. En filantropie heeft daar zeker een rol in te spelen.'

Over Delphine Moralis

Delphine Moralis werd oktober 2020 benoemd tot algemeen directeur van de European Foundation Center (EFC), de koepel van grote Europese stichtingen. Eerder was ze secretaris-generaal van de internationale tak van Terre des Hommes en daarnaast heeft ze jarenlange ervaring op het gebied van leidinggeven aan internationale NGO's.

Haar eerste wapenfeit was de fusie van de EFC met Donors And Foundation Networks Europe (DAFNE), de Europese koepel van nationale verenigingen van fondsen (waaronder de Nederlandse FIN). De leden van het nieuwe 'Philea' - Philanthropy Europe Association - zijn zowel stichtingen als nationale verenigingen van fondsen; samen goed voor 7500 filantropische organisaties in meer dan 30 landen.

Philea ondersteunt de Europese filantropiesector in haar bijdrage aan een pluralistische, rechtvaardige en veerkrachtige samenleving die mens en planeet centraal stelt. ***Welke rol kan filantropie spelen?***

'Financieel is ons vermogen - in vergelijking met het vermogen van andere spelers - natuurlijk beperkt. Maar het is wel een vermogen dat met unieke mogelijkheden komt. Denk aan het lange termijn denken, de mogelijkheid om flexibel te financieren, om risico's te nemen. En de mogelijkheid tot innovatie; andere oplossingen kunnen uitproberen zonder dat die noodzakelijkerwijs direct tot resultaat moeten leiden. Dat potentieel tot creativiteit is juist nu heel belangrijk, omdat we weten dat we niet met de oplossingen van gisteren de problemen van morgen gaan oplossen.'

Recent vond het jaarlijkse Philea Forum plaats. Daar stonden deze drie clusters van uitdagingen ook centraal, met als overkoepelend thema 'Filantropie en vertrouwen'. Waarom hebben jullie voor dit thema gekozen?

'We zien dat het vertrouwen in instellingen, in democratie an sich, tussen generaties en tussen verschillende geopolitieke continenten fragieler is geworden. Dat wijzen diverse studies uit, zoals bijvoorbeeld de [Edelman Trust Barometer](#).'

'Vertrouwen is maatschappelijk belangrijk en het is belangrijk voor het functioneren van de filantropische sector. Het is iets waar we als sector aan kunnen bijdragen, hoewel je je ook zou kunnen aanvragen of er nog voldoende vertrouwen is in de sector zelf.'

'Twee jaar geleden zei één van de sprekers tijdens ons Forum: "Wanneer het op verandering aankomt, kun je maar zo snel gaan als het tempo van vertrouwen." En we zitten nu in een situatie waarin we juist heel snel moeten veranderen; snel schakelen om grote problemen aan te pakken. En als het vertrouwen dan zoek is, wordt dat moeilijk. En dat is ook een reden waarom wij dat thema hebben gekozen.'

U geeft aan dat het vertrouwen in de filantropie minder is geworden. Komt dat door de toegenomen ongelijkheid? Of zijn er andere redenen?

'Er zijn verschillende redenen. Ongelijkheid heeft daar zeker mee te maken, maar het gaat ook over hoe we als filantropische organisaties ons werk doen. We kunnen het vertrouwen met de partners waarmee we samenwerken herstellen. Dan gaat het over vragen als 'shifting the power' (het veranderen van

machtdynamieken door het bevorderen van meer gelijkwaardige relaties tussen fondsen en grantees - red); wat betekent dat voor onze werkwijze? En hoe kunnen we ervoor zorgen dat we de weerbaarheid van onze maatschappelijke partners versterken? Het gaat over *trust based* filantropie. En het gaat over participatieve benaderingen.'

'Natuurlijk hoeft niet elke filantropische organisatie op dezelfde manier te werken, maar dit zijn gesprekken die gevoerd worden en gevoerd moeten worden. En hier zitten mogelijkheden om het vertrouwen in de filantropie te versterken.'

In een online poll onder de deelnemers van het forum vroegen jullie of hun organisaties activiteiten financieren die rechtstreeks verband houden met verkiezingen. Waarom hebben jullie die vraag gesteld? En wat is daaruit gekomen?

'We hebben die vraag gesteld omdat er hier veel discussie over is. Moet filantropie zich überhaupt bezighouden met politiek? De meeste organisaties in de sector vinden het belangrijk om apolitek te zijn en zich dus niet op een partijpolitek spectrum te begeven. Maar betekent dit dat we de facto neutraal moeten blijven? Is dat eigenlijk hetzelfde? En wanneer we kijken naar verkiezingen die misschien wel een impact zullen hebben op die operationele context waarin de filantropie functioneert, moeten we dan iets organiseren of niet?'

'De uitkomsten van de peiling waren als volgt: Meer dan de helft van de organisaties zegt geen specifieke activiteiten ondernomen te hebben die rechtstreeks verband houden met verkiezingen. Maar bijna 17% zegt dat ze initiatieven hebben gefinancierd die het belang van verkiezingen en het belang van stemmen ondersteunen. Een groeiende 10% ondersteunt publieksmedia om misinformatie en desinformatie tegen te gaan. En 6% geeft aan dat ze hervormingen van het politieke systeem en *advocacy* ondersteunt. Tot slot financiert 4% van de organisaties onderzoeksjournalistiek.'

'De apoliteke positie blijft belangrijk voor de sector, maar er is een groep organisaties die zich wil engageren om de basisprincipes van de democratie te vrijwaren. En dat heeft ook weer met vertrouwen te maken, meer specifiek de rol van filantropie met betrekking tot vertrouwen in de democratie.'

In het licht van de recente uitslag van de Europese verkiezingen; welke kansen en bedreigingen ziet u?

Het is uiteraard nog wat vroeg om conclusies te trekken, maar op basis van de resultaten ziet het er naar uit dat het democratische centrum in het Europese Parlement iets sterker overeind blijft dan verwacht. Toch ziet Europa er voor de volgende vijf jaren anders uit, en zal het afwachten zijn hoe het centrum coalities gaat bouwen. De consensus die leek te bestaan over de Green Deal - een thema dat veel organisaties na aan het hart ligt - ligt bijvoorbeeld niet meer voor de hand.'

'Met een stijging aan de extreemrechtse kant van het spectrum, alsook een groeiende groep niet geaffilieerde Europese parlementsleden is het afwachten of de Europese waarden van democratie, van de rechtstaat, van vrijheid van vereniging – die belangrijk zijn voor de filantropie – aan belang zullen afnemen. Het eroderen van die waarden zou een aanzienlijke impact kunnen hebben op filantropie in Europa en wellicht nog wel meer op de *raison d'être* van de sector: de organisaties, gemeenschappen en initiatieven die door filantropie worden ondersteund.'

'Er was de voorbije jaren voor de filantropie echt momentum op Europees niveau en het zal nu zaak zijn, gezien ook de uitslagen van de Europese Verkiezingen, verder te werken aan een sterke basis voor de sector. We mogen de democratische fundamenten waar onze sector op berust zeker niet als vanzelfsprekend beschouwen.'

'Het gaat er niet alleen om hoe de nieuwe Commissie eruit zal zien, maar om het samenspel tussen de Raad, de Commissie en het Europese Parlement. We houden de komende weken en maanden de vinger aan de pols.'

Hoe gaan jullie hier op inspelen?

'Voor ons blijft de missie het versterken van het potentieel van filantropie om bij te dragen aan die pluralistische, veerkrachtige en eerlijke samenleving voor mens en planeet. Wij zullen doorgaan met het werken met Europese instellingen om het kader waarbinnen filantropie functioneert te ondersteunen.'

'Onze call for action is het [Europese Filantropisch Manifest](#) dat in 2023 is gelanceerd en waarin we Europese beleidsmakers vragen om filantropie te versterken. Dat gaat over gunstige randvoorwaarden voor de sector, zodat filantropische organisaties hun diverse doelen beter kunnen bereiken.'

'We zullen betrokken blijven bij de implementatie van het [Actieplan sociale economie](#) en ons verder inzetten voor het *European Cross Border Association Statute* (een statuut voor Europese grensoverschrijdende verenigingen en organisaties zonder winstoogmerk - red). Dat zijn toch zaken waar de sector een sterke stem moet hebben.'

Julie pleiten voor één Europese markt voor filantropie. Wat hebben jullie dan voor ogen?

'Er is weliswaar één interne markt, maar die functioneert niet of onvoldoende voor de filantropie; er zijn nog altijd juridische, administratieve en fiscale belemmeringen voor filantropische organisaties die buiten de landsgrenzen werken. En grensoverschrijdende filantropie is juist zo belangrijk omdat veel uitdagingen

niet bij de landsgrenzen stoppen.

‘Ik zal een concreet voorbeeld geven. Vorige week zat ik in een panel over cross-border filantropie met een dame die een fantastische organisatie heeft opgericht in België: KickCancer. Deze organisatie heeft als missie om kinderkanker de wereld uit te helpen. Omdat kinderkanker een zeldzame ziekte is, is internationale samenwerking uiteraard essentieel om voldoende datasets te verkrijgen om zinvol onderzoek te kunnen doen. Maar als je kijkt naar de financiering van dat onderzoek, dan is het nog altijd moeilijk om buitenlandse financiering mogelijk te maken. Dit brengt veel administratieve rompslomp met zich mee, wat ook weer een financiële last is voor filantropische organisaties.’

Hoe willen jullie het grensoverschrijdende werk bevorderen?

‘Wij willen, bijvoorbeeld, dat grensoverschrijdende fusies tussen stichtingen mogelijk worden. En dat het mogelijk wordt om buitenlandse stichtingen in verschillende landen te erkennen, zodat er makkelijker samengewerkt kan worden. Dat het buitenlands betalingsverkeer eenvoudiger gaat. En we willen dat die administratieve rompslomp, waar ik over sprak, als je buiten de landsgrenzen opereert wordt weggenomen. Het zijn grote obstakels waar we mee kampen en dat is tevens erkend door de Europese Commissie. Ook in het Actieplan sociale economie zijn dergelijke uitdagingen opgenomen. Samen moeten we ervoor zorgen dat die uit de weg worden geruimd.’

‘Tot slot zijn er ook positieve uitdagingen, waar we in Europa met z’n allen mee aan de slag moeten. Zo ben ik enthousiast over de mogelijkheid voor ons als sector om creatief, met vertrouwen en daadkracht een bijdrage te leveren die niet enkel vandaag van belang is, maar ook voor toekomstige generaties. En dat kunnen we beter samen dan alleen, omdat we samen betere oplossingen kunnen bedenken dan wanneer we binnen onze eigen organisatie of binnen onze eigen landsgrenzen blijven.’

Over de auteurs

Cultureel antropologe Suzette de Boer heeft haar voetstappen nagelaten in de filantropiesector. Zo werkte ze in Moskou als programma-directeur voor de Brits-Russische Downside Up, een NGO die de kwaliteit van het leven voor kinderen met het syndroom van Down verbetert. Terug in Nederland deed ze onderzoek voor Instituut Clingendael en de OVSE-HCNM, en werkte vervolgens als projectadviseur bij Kansfonds. Ook heeft Suzette vier jaar in de VS gewerkt, onder andere voor diverse printmedia. De afgelopen jaren was Suzette directeur van de koepel van vermogensfondsen FIN en momenteel is zij adviseur van Nationaal Register en Goede Doelen Nederland en redactielid van De Dikke Blauwe. We zijn benieuwd wat haar volgende stap is....